

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TÜRKİYE KÜLTÜR PORTALI PROJESİ

SANAT TARİHİ
TÜRK HEYKEL SANATI
HEYKEL SANATINDA GERÇEKÇİ YORUMLAR

Prof. Dr. Kıymet GİRAY

KASIM- 2009

ANKARA

11.2. Heykel Sanatında Soyut Yorumlar

Anahtar Kelimeler: Heykel sanatı, soyut, malzeme, bronz, tel, anıt heykel,

İçerik:

Heykel sanatının Osmanlı imparatorluğu'nun toplumsal yaşamına katılmasının kesin çizgisi 1871 yılında gerçekleşir. Heykelin saray yaşamına girişi Sultan Abdülaziz'in Avrupa kentlerine yaptığı gezinin hemen ardından gerçekleşir.

30 Haziran 1867'de Lyon garında III. Napolyon tarafından görkemli bir törenle karşılanır. Üç ay süren bu uzun gezi programında; Paris, Londra ve Viyana yer alır.

Abdülaziz'i 18 Ağustos 1867'de Viyana Ambras Galerisini gezerken gösteren illüstrasyon onun salonu dolduran heykellere gösterdiği ilgiyi belgelemektedir. Abdülaziz yurda dönüşünde de, Batılı imparatorların büyük bir beğeni ile Marc Aurele'den başlayarak sürdürdükleri at üzerinde kahramanlık heykellerini anıştıran bir heykelinin yaptırılması konusunda bir karar alır ve uygulanması için gerekli emirleri verir. İstanbul'a C.F. Fuller çağırılır. Sonuçta at üzerinde bir Osmanlı sultanı heykeli yaptırılmış olur. Heykel Beylerbeyi Sarayı'na koydurulur. Fakat tahttan Abdülaziz indirilince heykel Topkapı Sarayı'na taşınır. 1922 yılında Şehzade Abdülmecit, heykeli Topkapı Sarayı'ndan aldırır ve Üsküdar Bağlarbaşı'nda bulunan köşküne getirtir. Cumhuriyet'in ilanı ile heykel bu köşkten alınarak tekrar Topkapı Sarayı'na taşınır. Şu anda Beylerbeyi Sarayı'nda bulunmaktadır. Daha önce de İbrahim Paşa, Mohaç Seferi sırasında Macaristan'dan getirttiği heykelleri sarayının önüne, Sultanahmet Meydanı'na yerleştirmiştir.

En önemli atılım Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisinin 1883 yılında Osman Hamdi Bey'in önderliğinde kuruluşu ile gerçekleşir. Osmanlı topraklarında heykel öğretimi yapan bir okul açılır ve bu dalda öğretim yapabilecek olan tek bir kişi olduğu o zaman ortaya çıkar. Yervant Osgan (1855-1914). Osgan Efendi Fransa'da Houdon ve italya'da Filippo Della Vale'nin yapıtlarının esinlerini taşıyan değerleri bireysel duyarlığı ile birleştirir. Orientalist bir anlayışla yaklaştığı figürsel anlatımlarında büyük başarı elde eder.

İhsan Özsoy (1876-1944), Kadıköy Süreyya Sinemasına yaptığı rölyefle, figürlü bir kabartmanın büyük halk kitlelerinin yaşamına doğrudan katılmasını başarır. İsa Behzat (1875-1916) Yıldız Çin Fabrikası Müdürlüğü görevinin yanı sıra Büst heykelleriyle tanınır. Mesrur İzzet 1900'lere tarihlenen çocuk büstü Mesrur İzzet'in gerçekçi yorumuna doğal anlatımlar kattığını kanıtlamaktadır. Çemberlitaş, Göksu Çeşmesi rölyefleri 2. istanbul Resim Salonunda sergilenen yapıtları arasında yer alan rölyefleridir.

Mehmet Mahir Tomruk, 1933 yılında İhsan Özsoy'un emekliliği ile de Heykel Bölümü atölyesine atanır.

Nejat Sirel'in yapıtları arasında dönemin sanatçılarının büstleri önem taşır. şair Abdülhakhamit, Mithat Paşa, şair Ahmet Haşim, Ressam Avni Lifij başları gibi heykelleri dönemin önemli şairlerini ve ressamlarını anıtlştırır. Sirel, Cumhuriyet anıt heykellerinin yapımında da görev alır ve izmit, Bursa, Bolu, Çanakkale, Malatya heykellerinin yapımını gerçekleştirir.

19. yūzyılın son çeyreğinde Osmanlı sanat dalları arasına giren heykel sanatı, kendi gelişim çizgisi içinde ilerlerken verdiği örneklerle natüralist figürel anlatımları benimsediğini vurgular. Kabartma ve büst heykellerin ağırlık kazanır ve teknik olarak da alçı ve mermer heykeller yapılır.

Heykellerin konusu da iki ana başlık altında toplanabilir. Birinci grup daha çok kabartmalarda yer alan romantik konulu figüratif anlatımlardır. Sayısal çokluk ise ikinci grup olan portre-büstlerdir. Kabartmalar ve büstlerin yoğunluk kazandığı Osmanlı Heykel Sanatı'nın sanatçıları, biçem olarak da gerçekçi yorumların izlerini heykellerine yansıtmaya çabası içinde yapıtlar üretirler.

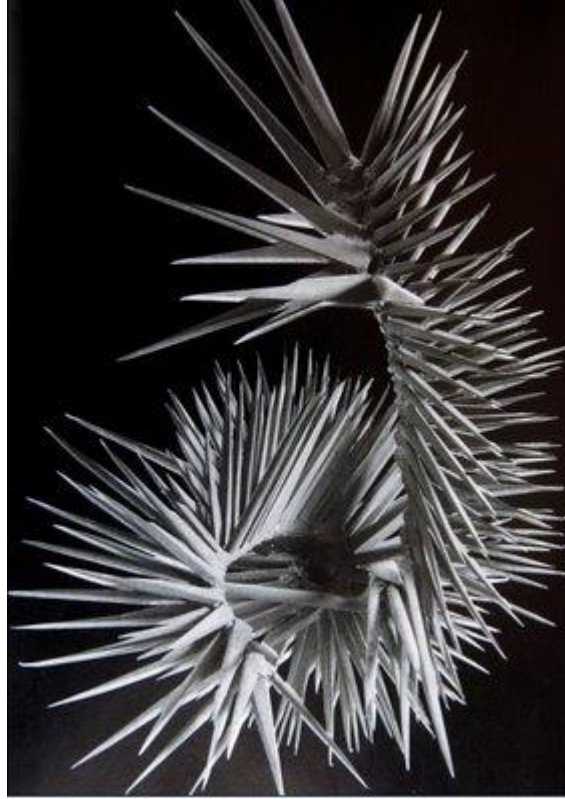

Foto:1 Kuzgun Acar

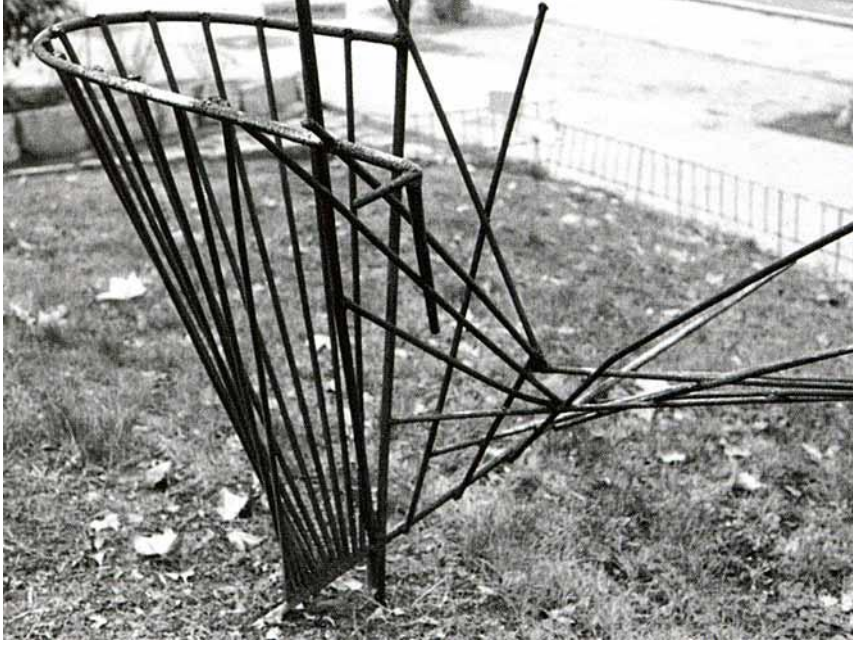

Foto:2 Kuzgun Acar, Soyut Heykel, 1973, metal.

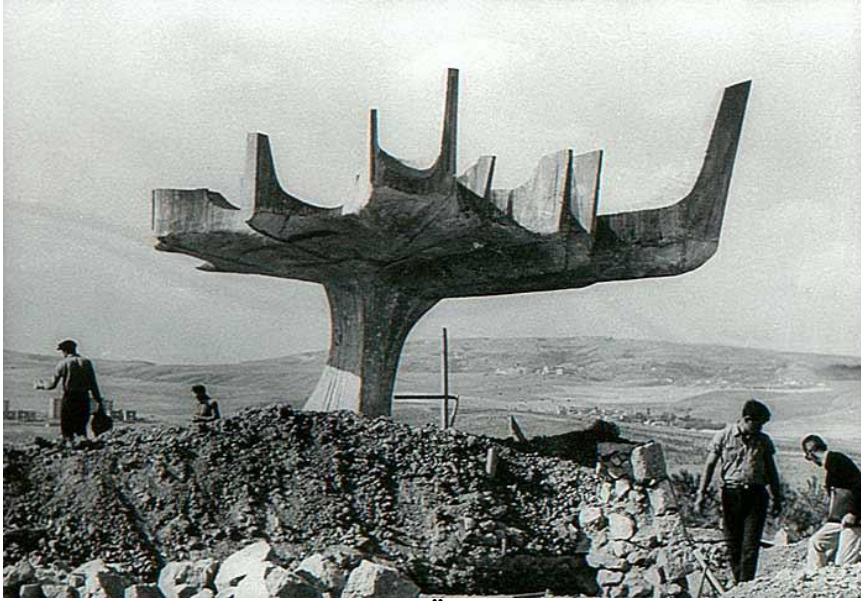

Foto:3. Tamer Başoğlu ODTÜ Bilim Ağacı, 1966, Ankara.

Foto:4. İlhan Koman **Akdeniz**, 1980, demir, 600 x 400 x 100 cm., Zincirlikuyu.

Foto:5 Meriç Hızal, **Soyut Heykel**, 1994, mermer, 250 x 220 x 180 cm., Saraçhane Parkı.

Foto:6 Rahmi Aksungur, Yontucu, 1996, mermer, 140 x 38 x 38 cm., Kültür Merkezi, Antalya.

Foto:7 Zühtü Müridođlu, Dayanışma, 1973, Beton, 400 x 50 x 50 cm., Fındıklı Parkı

Foto:8. Şadi Çalık. Üç Güzeller.

Foto:9. Şadi Çalık **Kompozisyon "Demir 4 – Kuşlar"**, 1957 75,5 x 51,5 x 20 cm. Aile Koleksiyonu

Foto:10 **Ali Hadi Bara** Havva Alçı 130 x 73 x 87 cm. MSGSÜ İRHM.

Kaynak (Source):

Gezer, Hüseyin- Berk, Nurullah-, “50 Yılın Türk Resim ve Heykeli”, istanbul, 1973.

Çoker, Adnan, “Osman Hamdi ve Sanay-i Nefise Mektebi”, istanbul 1983.

Anonim. “Sanat Hurdaya, Reklam Duvara”, Cumhuriyet, 20 Kasım 1990: 5.

Batur, Enis. “Heykeller ve Hayaller”, Cumhuriyet, 19 Ekim 1997: 10.

Çoker, Adnan. “Soyut Heykel”, Yeni Boyut, 8, İstanbul, 1982: 4-6.

Eroğlu, Özkan. “Kuzgun Acar Estetiğine Çözümsel Bir Yorum”, Arkitekt, 453, İstanbul, Eylül 1997: 58-61.

Mürtoğlu, Zühtü. “Uluslararası Ödül ve Ün Kazanan Acar’a Seyirci Bile Olamadık”, Milliyet Sanat, 171, 13 Şubat 1976: 4-5.

Özsezgin, Kaya. “Kuzgun Acar: Köklü Bir Tasarım Nesnesi Olarak Heykel”, Artist, 20/6, İstanbul, 2004: 33-35.

Ural, Murat. “Mimarlıkla Heykel Arasında Gerilimli İlişkiler ve Kuzgun Acar”, Arredamento Dekorasyon, 97, İstanbul, Kasım 1997: 122-125. ANONİM. “Sanat Hurdaya, Reklam Duvara”, Cumhuriyet, 20 Kasım 1990: 5.

Batur, Enis. “Heykeller ve Hayaller”, Cumhuriyet, 19 Ekim 1997: 10.

Çoker, Adnan. “Soyut Heykel”, Yeni Boyut, 8, İstanbul, 1982: 4-6.

Eroğlu, Özkan. “Kuzgun Acar Estetiğine Çözümsel Bir Yorum”, Arkitekt, 453, İstanbul, Eylül 1997: 58-61.

Mürtoğlu, Zühtü. “Uluslararası Ödül ve Ün Kazanan Acar’a Seyirci Bile Olamadık”, Milliyet Sanat, 171, 13 Şubat 1976: 4-5.

Özsezgin, Kaya. “Kuzgun Acar: Köklü Bir Tasarım Nesnesi Olarak Heykel”, Artist, 20/6, İstanbul, 2004: 33-35.

Ural, Murat. “Mimarlıkla Heykel Arasında Gerilimli İlişkiler ve Kuzgun Acar”, Arredamento Dekorasyon, 97, İstanbul, Kasım 1997: 122-125. 495

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan/ Emeği Geçen	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof.Dr. Kıymet Giray	Prof.Dr. Kıymet Giray	Prof. Dr. H. Hale KÜNÜÇEN